

Projekt je realizován s finanční podporou hl. m. Prahy

IV. ROČNÍK FESTIVALU FILMŮ O XX. STOLETÍ,
JEHOŽ HLAVNÍM TÉMATEM JE PROTIKOMUNISTICKÝ ODBOJ VE FILMU

M XX

NEZLOMNÍ A OBĚTOVANÍ

EDUKAČNÍ MATERIÁL
K FILMOVÉMU FESTIVALU

Projektová hodina pro dějepis
a společenskovední předměty

31/10—3/11/2023

PRAHA / KINO ATLAS

Autoři edukačního materiálu:
Jan Samohýl a Kryštof Zeman

Josef Mašin, Milan Paumer a Ctirad Mašin v Poděbradech (archiv Karla Vacka)

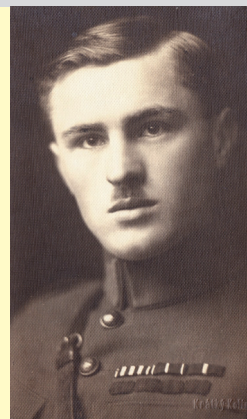
www.muzeum20stoleti.cz/festival/

1. Bratři Mašínové známí a neznámí

Odbojová organizace bratří Mašínů je dnes synonymem pro ozbrojený odpor proti komunistickému totalitnímu režimu v Československu, jenž byl nastolen únorovým pučem v roce 1948. Skupina tvořená Ctiradem a Josefem Mašínovými, Milanem Paumerem, Václavem Švédou, Zbyňkem Janatou a Ctiborem Novákem se rozhodla vyhlásit nedemokratickému státnímu zřízení válku. Částečně proto, že režim zavraždil v rámci vykonstruovaných procesů (mimo spousty dalších) známé rodiny Mašínů, jako byli Milada Horáková či Heliodor Píka. Při získávání zbrojního arzenálu a dopravních prostředků, které potřebovali ke své odbojové činnosti, přepadli v září 1951 dvě služebny Sboru národní bezpečnosti a 2. srpna 1952 vůz s výplatami pro zaměstnance podniku Kovolís Hedvikov. Při těchto akcích přišli o život dva příslušníci SNB a účetní Kovolisu Hedvikov. V říjnu 1953 podnikla odbojová skupina bratří Mašínů (bratři Mašínové, Paumer, Švéda, Janata) legendární cestu do Západního Berlína. Na území bývalé NDR pak čelili několikanásobné přesile, přesto se alespoň třem z nich – oběma bratrům a Milanu Paumerovi – povedlo prostrlíet do vysněného cíle. Zbytek skupiny, její spolupracovníci a rodinní příslušníci, byli posléze v Československu buďto popraveni nebo odsouzeni k mnohaletým trestům odnětí svobody. V říjnu 2023 zamířil do kin film *Bratři* (režie Tomáš Mašín), který představuje „největší příběh studené války“ širokému obecnstvu.

- Kdo byl otcem Ctirada a Josefa Mašínových, jenž je vyobrazen na fotografii?
- Měl podle vás vliv na to, že se bratři rozhodli čelit komunistickému bezpráví se zbraní v ruce?
- A proč jejich činy nadále vzbuzují emoce a rozdělují společnost?

ÚKOL – forma (10 minut):
pedagog rozdělí třídu přibližně po pěti studentech, kteří se po kratší poradě přihlásí k prezentaci; k přípravě odpovědí na otázky lze použít internet, učebnici nebo další zdroje; následuje krátká diskuse. Postupně studenti v debatě odpovídají na stanovená témata.

(archiv Zdeňky Mašínové)

Josef Mašin před popravou 30. června 1942 napsal v pankrácké cele dva vzkazy určené manželce a dětem. Ukázka z dopisu: „Pamatujte si, že hájit svobodu své vlasti a národa jest první povinností každého uvědomělého Čecha. I vy jednou musíte takto postupovat. V tomto boji jsem podlehl. Věřím však pevně, že naše svatá věc zvítězí.“

2. Protikomunistický odboj ve filmu

- Viděli jste nějaké filmy či seriály (ať už české či zahraniční) s tematikou protikomunistického odboje?
- Co je případně odlišuje od snímků o odboji protinacistickém?
- Myslíte, že by jich mělo být natáčeno víc, a pokud ano, z jakého důvodu?

ÚKOL – forma (10 minut):

pedagog vede debatu nad námětem, studenti samostatně diskutují nad tematikou filmové tvorby o protikomunistickém odboji. Spolu s pedagogem debatují nad možnou interpretací tohoto období a snaží se odlišit kvalitu jednotlivých snímků.

3. Osobnosti protikomunistického odboje

ÚKOL – forma (15 minut):

studenti v původních pracovních skupinkách přiřadí (za pomoci internetu) k sobě jména osobností, jež jsou spojeny s protikomunistickým odporem, s jejich stručnou charakteristikou. Následně s pedagogem úkol opraví a popřípadě doplní.

1. **Josef Hasil** (1924–2019)
2. **Štěpán Gavenda** (1920–1954)
3. **Vladimír Hučín** (1952)
4. **Bohuslav Burian** (1919–1960)
5. **Antonín Mityska** (1927–1951)
6. **Josef Charvát** (1923–1949)

- A. převaděč, uprchl z jedné z nejtřeštěnějších věznic Leopoldov, popraven komunisty
- B. kněz-převaděč přezdívaný pistolník, zemřel de facto utýrán komunisty
- C. už po komunistickém puči v roce 1948 aktivně vystupoval proti nastolené totalitě, chtěl se pokusit osvobodit politické vězně z litoměřické věznice, popraven komunisty
- D. převaděč a agent CIC, jeden z tzv. králů Šumavy
- E. za normalizace prováděl ozbrojený odboj proti komunistickému režimu za pomoci výbušnin atd., strávil přes tři roky ve vězení
- F. sedlák, podílel se na střelbě na Místním národním výboru v Babicích, popraven komunisty

Vladimír Hučín ve filmu *Sametový teroristé*

4. Jsou momenty, kdy je násilí ospravedlnitelné?

• V evropských kulturních dějinách se opakovaně zabýváme tématem ozbrojeného odboje.

Kdy je tento odpor ospravedlnitelný?

• Co znamená pojem „spravedlivá válka“? A jaká jsou její mravní kritéria?

• Je přípustné v naší civilizaci oplácet zlu zlem?

A za jakých předpokladů?

• Zdá se, že odboj proti nacismu hodnotíme pozitivněji než proti komunismu. Je to pravda? A proč?

• Je dnešní společnost humánnější? Jsou vám bližší Mahátma Gándhí, Martin Luther King nebo Václav Havel, anebo Malcom X či bratři Mašínové?

ÚKOL – forma (10 minut):

tento úkol má vyvolat diskusi ve třídě. Studenti si krátce promyslí odpovědi na stanovené otázky a pedagog následně moderuje diskusi.